

- V okviru sklada družbenih stanovanj je potrebno z upoštevanjem socialnih meril zagotoviti čimbolj racionalno zasedenost in uporabljanje stanovanj.
 - Prizadevati si moramo, da bo stanovanjska graditev sledila gospodarskemu razvoju.
 - Sočasno s stanovanjsko gradnjo moramo zagotoviti izgradnjo objektov spremljajočih centralnih dejavnosti.
- Iz analize razvojnih možnosti področja stanovanjskega gospodarstva izhajajo naslednje ocene in usmeritve:
- Do leta 2000 bo potrebno v občini zgraditi približno 1600 stanovanj za pokrivanje obstoječega primanjkljaja in za potrebe novih gospodinjstev.
 - Tempo novogradenj bo v primerjavi s preteklim obdobjem počasnejši, večji poudarek bo na prenovi obstoječega stanovanjskega sklada, ocenjeno je, da bi bilo potrebno prenoviti ali zamenjati približno 2300 stanovanj.
 - Blokovna gradnja z večjimi gostotami bo potekala le v Grosupljem in Ivančni gorici, ker ni interesa za nakup stanovanj v blokii, je smiselno v družbeno stanovanjsko gradnjo vključevati tudi strnjeno enodružinsko gradnjo (vrstne in verižne hiše).
 - Ocenjena razmerja med novimi stanovanji v različnih oblikah zazidave bi bila glede na značaj občine in pričakovane potrebe: stanovanja v blokii 13—15% stanovanja v strnjenih oblikah enodružinskih hiš 37—40% stanovanja v prostostojećih enodružinskih hišah 45—50%.
 - V primeru navedenega razmerja med različnimi oblikami gradnje in ob predpostavki, da bo približno tretjina zamenjanih dotrajalih stanovanj na novih lokacijah, bi potrebovali za stanovanjsko graditev do leta 2000 približno 100 ha zemljišč.

Pri zasnovi sistema poselitve in zagotovitvi prostorskih možnosti za stanovanjsko graditev upoštevamo naslednje usmeritve:

- Poselitev je potrebno usmerjati v bolj strnjena naselja, kar omogoča racionalnejšo komunalno, prometno, energetsko in oskrbno infrastrukturo.
- Družbena stanovanjska gradnja se bo izvajala v naseljih, kjer bo večja koncentracija delovnih mest v gospodarskih in družbenih dejavnostih. Boljšo izrabo zemljišč je potrebno dosegati v obliki nižje strnjene pozidave s poudarkom na dobri organizaciji in oblikovanju stanovanjskih območij. Ustvarjanje humanega bivalnega okolja v naseljih mestnega značaja bo postopoma zmanjšalo interes za razpršeno enodružinsko gradnjo.
- Večji obseg stanovanjske gradnje je razen v pomembnejših zaposlitvah centrih smislen tudi v ostalih vodilnih naseljih, kjer se bo z večjo koncentracijo prebivalcev lahko razvijala tudi višja stopnja opremljenosti s komunalno infrastrukturo, družbenimi in oskrbnimi dejavnostmi.
- Z obvladovanjem prometa z zemljišči, pravočasno pripravo prostorskih izvedbenih aktov, s pravočasnimi komunalnimi opremljanjem, z zagotovitvijo dolgoročnega kreditiranja nakupa opremljenega stavnega zemljišča in s spodbujanjem združništva je potrebno individualno gradnjo usmerjati skladno s predvidenim dolgoročnim razvojem naselij na strnjena območja poselitve.
- Enako urejevalsko pozornost kot novim stanovanjskim območjem moramo posvetiti naseljem, v katerih bo prevladovala prenova in nadomestna gradnja.
- Ohraniti je potrebno kulturno podobo krajev, ki jih ljudje zaupščajjo in preprečiti propadanje zapuščenih stanovanjskih objektov z možnostjo spremembe namembnosti teh objektov v sekundarna bivališča.

Na področju materialnih možnosti upoštevamo naslednje usmeritve:

- Glede na doseženo stopnjo zadovoljenosti stanovanjskih potreb lahko računamo v prihodnjem obdobju z relativno počasnejšim tempom novogradnje kot je bila v preteklih letih, vendar pa bo potrebno več sredstev vložiti v sanacijo obstoječega stanovanjskega sklada. Ocenjujemo, da delež celotnih investicijskih vlaganj v stanovanjsko gospodarstvo v družbenem proizvodu ne bo nižji kot je bil v preteklih letih.

- Občani naj v čim večji meri sami v skladu s svojimi materialnimi možnostmi skrbijo za rešitev lastnega stanovanjskega problema ob učinkoviti politiki vzajemnosti in solidarnosti.
- Za organizirano in pospešeno sanacijo obstoječega stanovanjskega sklada je potrebno v sistemu financiranja stanovanjskega gospodarstva zagotavljati potrebna sredstva, pri čemer je potrebno ekonomsko vzpodbuditi tako uporabnike družbenih kot lastnike zasebnih stanovanj, da bodo vlagali lastna sredstva za ohranitev stanovanjskega sklada.
- Na področju gospodarjenja s stanovanjskim skladom je potrebno zagotoviti materialno osnovo za kvalitetno vzdrževanje obstoječega stanovanjskega sklada, uresničiti moramo čim hitrejši prehod na ekonomske stanarine, kot enega od ciljev, ki v tekočem srednjeročnem obdobju ni bil v celoti uresničen.
- S prehodom na ekonomske stanarine in ustrezno davčno politiko bomo prispevali k racionalnejši zasedenosti obstoječega stanovanjskega sklada.
- V organizacijskem smislu je potrebno v okviru družbeno-usmerjene stanovanjske gradnje zagotoviti višjo raven dohodkovnih odnosov med uporabniki in izvajalci stanovanjske gradnje, ki bodo zagotovili racionalnejšo in cenejšo stanovanjsko gradnjo z večjim izkoriščanjem notranjih rezerv in ne na škodokilnekečidnje.
- Individualne graditelje je potrebno organizirati v stanovanjske zadruge, ki odpirajo možnosti za racionalnejšo gradnjo enodružinskih hiš.

3.2 SOCIALNI RAZVOJ IN RAZVOJ DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

3.2.1 GLOBALNI OKVIRI

PLANIRANJA SOCIALNEGA RAZVOJA

Dolgoročni in srednjeročni družbeni plan predstavljajo integracijo socialnih, gospodarskih in prostorskih razvojnih možnosti, ciljev in usmeritev ter načinov njihovega uresničevanja.

Ostre meje med posameznimi vidiki planiranja je težko postaviti, saj izhajajo eni iz drugih in se medsebojno prepletajo.

Cilji gospodarskega razvoja so socialni, saj se zavzemajo za čim boljše in vsestransko zadovoljevanje materialnih in nematerialnih potreb prebivalstva. Po drugi strani pa je gospodarski razvoj pogojen s kvaliteto človeških dejavnikov.

Ožje gledano je treba v dolgoročnem planu občine sprejeti koncepcijo in strategijo razvoja, ki bo podlaga za željeni razvoj življenjskih, delovnih in družbenih pogojev, v katerih posameznik obstaja.

Izhodišča za planiranje socialnega razvoja so

- prognoza demografskih in kadrovskih potencialov, starostne in socialne strukture prebivalstva,
- razvoj socialističnih samoupravnih odnosov,
- možnosti izboljšanja delovnih in življenjskih pogojev,
- možnosti razvoja družbenih dejavnosti.

Razvoja usmeritev dolgoročnega družbenega razvoja občine Grosuplje mora temeljiti na vsestranskem zadovoljevanju osebnih, družbenih, materialnih in nematerialnih potreb in interesov delovnih ljudi in občanov.

Prebivalstvo, zaposlovanje, kadri

V okviru priprave Analize dolgoročnih razvojnih možnosti občine Grosuplje je bila izdelana bilančna projekcija prebivalstva; projekcija je usklajena z demografskimi potenciali Slovenije in medobčinskih območij (projekcija po naravni rasti) z upoštevanjem ocenjenih bodočih medrepubliških in medobčinskih selitvenih tokov.

Analiza vsebuje kvantitativne in kvalitativne ocene demografskega in socioekonomskega razvoja, kar je bilo podlaga za oblikovanje dolgoročnih konceptov družbenogospodarskega razvoja in njihovo vrednotenje.

Zaradi ugotovljenih neskladij v dosedanjem gibanju prebivalcev ter v prostorski razmestitvi proizvodnih in oskrbnih dejavnosti, so v okviru osnutka dogovora o skupnih temeljnih dolgoročnih planov občin v širšem prostoru Ljubljane predlagane na regijski ravni usklajene usmeritve za skladnejšo organizacijo dejavnosti v prostoru in s tem povezano razmestitev prebivalcev in delovnih mest po občinah.

Dolgoročne usmeritve demografskega razvoja in zaposlovanja, v občini Grosuplje izhajajo iz razvojnih potencialov občine in njenih razvojnih prednosti v regiji.

— Demografski razvoj občine bo temeljil na naravni rasti prebivalcev in pozitivnih selitvenih tokovih, ki pa bodo manjši, kot so bili v pretekla obdobja. Na podlagi teh predpostavk pričakujemo, da bo v občini živel leta 2000 približno 29.000 prebivalcev (poprečna letna stopnja rasti 0,7%).

— Deagrarizacija bo v obdobju do leta 2000 bistveno nižja kot v preteklem obdobju.

Upadanje števila kmečkih prebivalcev bo pogojevala predvsem slaba starostna struktura kmetov.

Število kmečkega prebivalstva se že bliža minimalnemu številu potrebnega prebivalstva, in se zato ne sme znižati na manj kot 9—10% od vseh prebivalcev občine, zato bo treba spodbujati mlade, da v večjem obsegu ostajajo v kmetijstvu (kmečka in mešana gospodinjstva). Na podlagi teh usmeritev pričakujemo v občini leta 2000 približno 2.800 kmečkih prebivalcev.

— Skladno z gospodarskim razvojem, starostno strukturo prebivalcev in predpostavljeno višjo stopnjo zaposlenosti žensk pričakujemo, da se bo stopnja aktivnosti nekmečkih prebivalcev povečala od sedanje 0,47% na 0,48%.

Ob predpostavljani rasti števila prebivalcev, umirjeni deagrarizaciji in višji stopnji aktivnosti se bo število aktivnih nekmečkih prebivalcev povečalo na približno 12.600 (poprečna letna stopnja rasti 1,07%).

— Osnovni pogoj za skladnejši gospodarski in socialni razvoj je zagotovitev hitreje rasti zaposlovanja v občini oziroma investicij v nova delovna mesta. Predpostavljene stopnje rasti zaposlovanja 2,07% do leta 2000 pomeni približno 3.750 novih delovnih mest. Primanjkljaj delovnih mest (ne upošteva primanjkljaja zaradi kvalifikacijske strukture) bi se na ta način zmanjšal na 1400 delovnih mest.

Enakega pomena kot pospešen razvoj gospodarstva in zagotavljanje pogojev za investiranje v nova delovna mesta je sistematičen razvoj kadrov:

- Postopoma moramo izboljšati slabo izobrazbeno strukturo v sedanjih delovnih organizacijah.
- Z ustrezno strukturo novih delovnih mest ter z zagotavljanjem razvojnih in materialnih možnosti moramo zadržati v občini visokokvalificirane kadre.
- Dograditi moramo sistem dela, ki bo s svojim materialnim in moralnim nagrajevanjem oblikoval vrednostni sistem poklicev.
- V prihodnje moramo vsaj 30% generacije vključiti v izobraževanje na 6. 7. in 8. stopnji strokovne zahtevnosti.
- Razvoj kadrov mora prehitevati tehnološki razvoj, zato moramo organizacijsko in kadrovske krepiti vzgojno izobraževalne organizacije, zagotavljati potrebne programske usmeritve in vsakemu delavcu nuditi možnosti za profesionalni razvoj.

Razvoj socialističnih samoupravnih odnosov

- Uresničevali bomo načelo enakopravnosti ter izenačevali možnosti razvoja delovnih ljudi predvsem na osnovi delovne vloge človeka z delitvijo po delu in rezultatih dela.
- Zagotavljali bomo odlično vlogo delavcev v združenem delu o pogojih, sredstvih in rezultatih dela v celotni družbeni reprodukciji.
- Izboljšali bomo kvaliteto odločanja.

Delovni in bivalni pogoji

Osnovne naloge za izboljševanje delovnih pogojev so:

— Približati je treba zaposlitvene možnosti delovnim potencialom, predvsem je to pomembno v obrobni hribovitih območjih, kjer moramo računati z večjim deležem mešanih gospodinjstev.

V ostalih območjih je poleg zagotovitve potrebne pestrosti delovnih mest treba zagotoviti učinkovit javni promet.

— Zdravo in varno delovno okolje bomo sistematično zagotavljali s tehnološkim razvojem, robotizacijo nevarnih in težkih opravil, z izborom proizvodnih programov, z urejanjem delovnih prostorov in širše okolice.

— Večjo pozornost moramo posvetiti organizaciji in higieni družbene prehrane.

— Z učinkovito organizacijo dela moramo ustvarjati pogoje za postopno skrajšanje delovnega časa in povečanje števila letnih dni dopusta.

— Z organizacijo dejavnosti v prostoru, s preoblikovanjem in boljšim urejanjem bivalnega okolja ter s skrbjo za zdravo okolje bomo ustvarili možnosti za postopno zmanjševanje razlik v bivalnih pogojih. Kot osnovni pogoj za uresničevanje koncepta željnega razvoja bomo morali sprejeti in dosledno izvajati poselitveno, urbanistično, zemljiško, kmetijsko, davčno, bančno in druge politike.

3.22 DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Razvoj družbenih dejavnosti se bo izražal v njihovem obsegu in kakovosti. Prvo bo najbolj odvisno od obsega specifičnih prebivalstvenih skupin, ki jim družbene dejavnosti zadovoljuje skupne potrebe, drugo pa z načinom zadovoljevanja teh potreb.

Dosedanje potrebe v občini Grosuplje po storitvah družbenih dejavnosti so bile pogojene z velikim obsegom pridobljenih in uzakonjenih pravic uporabnikov. Le-teh je bilo s hitrim naraščanjem zaposlenih v družbenem sektorju in razvijanjem pravic kmetov v zadnjem 10-letnem obdobju čedalje več.

V objekte družbenih dejavnosti je bil v zadnjih letih usmerjen velik del družbene akumulacije iz občinskih, delno pa tudi republiških virov.

V obdobju do leta 2000 se socialno-ekonomska struktura prebivalcev ne bo več tako hitro menjala. Projekcija prebivalcev po naravni rasti kaže manjše stopnje rasti starostnih skupin 0—6 let (kontingenti za predšolsko varstvo), 7—14 let (kontingenti za osnovno izobraževanje ter nad 65 (kontingenti za vse oblike varstva starejših občanov), starostna skupina 15—18 let (srednješolski kontingent) pa celo upada. Najhitrejšo rast izkazuje skupina aktivnih občanov 25—65 let, ki so na področju družbenih dejavnosti predvsem uporabniki zdravstvenih in kulturnih storitev ter telesnokulturnih objektov in naprav.

Tudi v bodoče pričakujemo pozitivni selitveni saldo (priseljevanje predvsem mladih družin), ki bo povečal potrebe po storitvah družbenih dejavnosti, vendar računamo, da se bodo v primerjavi z dosedanjim gibanjem prebivalcev tudi migracije postopoma umirile.

V naslednjih planskih obdobjih lahko torej pričakujemo, relativno manjša potrebna sredstva za vlaganja v objekte, kot je bil delež investicij v preteklem obdobju.

Kvaliteta razvoja družbenih dejavnosti je v veliki meri pogojena z gospodarsko razvitostjo, delitvijo družbenega proizvoda ter razvitostjo družbenoekonomskih odnosov.

Ne glede na pričakovani manjši obseg investicij bo potrebno v pogojih zmanjšanih možnosti prestrukturirati obseg, vrste in načine zadovoljevanja skupnih družbenih in osebnih potreb. Pri tem niso najbolj pomembne samo materialne možnosti, temveč tudi spremembe v tehnologiji, načini izvajanja posameznih dejavnosti, večja ali manjša skrb za posamezno sestavino družbenega standarda.

Temeljne usmeritve dolgoročnega razvoja družbenih dejavnosti so:

- V prvem obdobju uresničevanja dolgoročnega plana bomo predvsem ohranjali doseženo raven družbenih dejavnosti.
- V teh dejavnostih bo v bodoče predvsem potrebno bolj gospodarno izkoriščanje sredstev, opreme in drugih zmog-

ljivosti, varčevanje z energijo in materialom, boljšo organizacijo skupnih strokovnih in drugih služb itd.

- Določiti je treba potrebe na tistih področjih, kjer ne smemo ogroziti pridobitev dosedanjega razvoja (osnovno izobraževanje, zdravstvo, otroško in socialno varstvo).
- Hitreje bomo razvijali tiste programe, ki povečujejo gospodarsko in duhovno ustvarjalno moč družbe, njeno sposobnost prilagajati se spremembam v razvoju ter dogovorjeno raven socialne varnosti delovnih ljudi in občanov.
- Nadaljnji razvoj odnosov v svobodni menjava dela bo moral biti dopolnjen s povečanjem neposrednih odnosov med družbeno dejavnostjo in uporabniki.
- Nosilec investicijskih sredstev naj ne bi bil več »SIS« kot doslej, temveč TOZD, v katerem delavci uporabljajo ta sredstva ali OZD v ustanavljanju.
- Z občinami, kjer je zaposlen velik delež naših občanov, se moramo dogovoriti o načinu prelivanja dela sredstev za investicije v družbene dejavnosti.
- V Analizi razvojnih možnosti SR Slovenije do leta 2000 je ocenjeno, da bodo sredstva za razvoj družbenih dejavnosti naraščala le za okoli 4% letno. Leta 2000 bi bil ob taki rasti delež združenih sredstev v družbenem proizvodu za razvoj družbenih dejavnosti v SR Sloveniji le 9,7% (leta 1981 10,2%).

Delež vseh izdatkov se bo, kljub predpostavljani boljši organizaciji in ob novejši tehnologiji, večal hitreje kot je ocenjena možna rast sredstev. Pričakovati moramo, da se bo del potreb v večji meri zadovoljeval na podlagi neposrednih odločitev in neposrednega financiranja uporabnikov.

Otroško varstvo

V predšolsko varstvo je v občini Grosuplje zajetih 23% otrok, kar je bistveno pod republiškim poprečjem (43%).

Potrebe po organiziranem otroškem varstvu bodo naraščale deloma zaradi sedanjih nezadostnih zmogljivosti, zaradi naraščanja števila otrok in večje stopnje zaposlovanja žensk, kakor tudi zaradi širitve spoznanja o koristnosti organizirane predšolske vzgoje. Največje potrebe pričakujemo v zaposlitvenih središčih Grosuplje in Ivančna gorica ter v lokalnih središčih Zagradec in Videm.

Vzgoja in varstvo otrok je dejavnost posebnega družbenega pomena, ki mora tudi v pogojih omejenih materialnih možnosti imeti prednostni pomen.

Pri razvoju in organizaciji otroškega varstva bomo upoštevali naslednje usmeritve:

- Zaradi dosedanjega zaostajanja pri izgradnji vzgojno varstvenih ustanov za povpraševanje ocenjujemo kot realno možnost, da bo do leta 2000 v organizirano predšolsko varstvo vključenih 50% otrok iz gravitacijskih območij urbanih centrov Grosuplje in Ivančna gorica ter 30% predšolskih otrok iz gravitacijskih območij ostalih občinskih centralnih naselij, poprečno 40–42% otrok do 7 let starosti. To bi pomenilo približno 950 novih mest v VVO.
- Delež vključenosti bo lahko višji, če bo podaljšan porodniški dopust in če bo omogočen zgodnejši vstop v osnovno šolo.
- Ocenjene bodoče prostorske potrebe bodo zahtevale obsežne investicije zato je nujno iskati tudi cenejše oblike urejanja vzgojno varstvenih organizacij (adaptacije obstoječih objektov, združevanje z osnovnimi šolami, z delovnimi organizacijami itd.).
- Poleg gradnje novih vzgojnovarstvenih ustanov moramo iskati tudi druge oblike organiziranega varstva, ki ne zahtevajo velikih družbenih vlaganj, ki so lahko občasne ali začasne in ki dodatno angažirajo razpoložljiva sredstva, kadre in prostor hišnih svetov, krajevnih skupnosti osnovnih šol, vzgojno varstvenih organizacij itd.
- Sočasno s prizadevanjem za povečanje zajetja predšolskih otrok v organizirano vzgojo in varstvo bo potrebno razvijati različne popoldanske vzgojne programe in sicer za tiste otroke stare nad tri leta, ki ne bodo vključeni v organizirano predšolsko vzgojo in varstvo že dopoldne. Organizator

takšnih dejavnosti naj bi bil vrtec kot center predšolske vzgoje v krajevni skupnosti.

- V VVO je treba pospešno razvijati nove oblike strokovne pomoči otrokom z motnjami v razvoju, ki so vključeni v redne vzgojne programe, npr. delo specialnega pedagoga v VVO.

Potrebno je ustanavljanje razvojnih oddelkov, ker v občini še ni nobenega takega oddelka.

- Naloga skupnosti otroškega varstva ni le ponujati različne oblike vzgoje in varstva otrok, temveč tudi omogočati povezavo med družino in družbeno organizirano skrbjo za otroka razvijati iniciativo ljudi ter njihovo lastno aktivnost.

Osnovno šolstvo

V osnovne šole v občini Grosuplje je vključenih 3275 učencev. Pouk se vrši v 18 šolah, od teh so 4 centralne, 2 popolni podružnični šoli in 12 štirirazredne podružnične šole.

Osnovna šola Grosuplje ima oddelke s prilagojenim programom za učence z motnjami v telesnem in duševnem razvoju in oddelke za usposabljanje duševno prizadetih otrok. Osnovno šolsko izobraževanje se vrši tudi v Zavodu dr. Marka Gerbeca v Šentvidu in v Dekliškem vzgajališču Višnja gora.

Osnovno izobraževanje bo imelo v bodočem obdobju usmerjeno količinsko rast. Osnovni cilj njegovega razvoja mora biti zagotovitev vsaj približno enakih možnosti in pogojev šolanja vsem učencem.

Število učencev se bo povečalo predvsem v urbaniziranih območjih Grosuplje in Ivančna gorica—Stična, v ostalih območjih pa kaže demografska projekcija stagnacijo števila šoloobveznih otrok.

Celotno število v starosti od 7 do 14 let se bo v občini povečalo do leta 2000 za približno 300.

Povečanje števila vpisanih otrok lahko pričakujemo v primeru, da se bo znižala vpisna starost otrok.

Pri razvoju osnovnega šolstva v občini Grosuplje bomo upoštevali naslednje usmeritve:

- Vsebinsko naj bi osnovno šolstvo doživelo več sprememb. Koncept dela vsake osnovne šole naj bi približali značilnostim celodnevne organizacije pouka, vendar ne mehansko (s podaljšanim časom v šoli), temveč z menjavanjem šolskih izobraževalnih in rekreativnih, fakultativnih in hobijskih dejavnosti.
- Druga programska sprememba bo potrebna v primeru nižje vpisne starosti, ko bo potrebno programske spremembe uskladiti z malo šolo oziroma vključiti malo šolo v šolski sistem.
- V zadnjih razredih bo potrebno osnovno šolo bolj notranje diferencirati glede na sposobnosti in nagnjenja otrok.
- Sedanji šolski okoliši ostanejo v obravnavanem planskem obdobju pretežno nespremenjeni. Na tem področju je potrebno v okviru priprave dolgoročnega plana uskladiti vprašanje organizacije popolne podružnične šole v Zagradcu.
- Z investicijami v šolske prostore moramo zagotoviti pogoje za oblikovanje oddelkov z največ 32 učenci, v čim večji meri preiti na enozimski pouk in koncept dela celodnevne šole, pridobiti telovadnice pri vseh popolnih šolah, urediti igrišča pri vseh šolah.
- Pri investicijski dejavnosti morajo biti prednostne naloge širitve sedanjih šol Šmarje, Šentvid, Zagradec ter gradnja telovadnic pri sedanjih šolah Šentvid in Šmarje.
- Skladno s predvideno rastjo števila prebivalcev bo potrebno pravočasno zagotoviti dokumentacijo in sredstva za graditev nove osnovne šole Grosuplje in druge faze šolskega centra Ivančna gorica—Stična.
- Širitev šolskega prostora, ureditev telovadnice in igrišč bo tudi v bodoče mogoče realizirati s pomočjo združevanja sredstev s krajevnimi samopriskrevki in samoupravnimi sporazumi.
- Izboljšati moramo izobrazbeno strukturo pedagoškega kadra.

Glasbeno izobraževanje

Glasbeno šolo Grosuplje z enoto v Ivančni gorici obiskuje 166 učencev. Neustrezni prostori so osnovna omejitev razvoja glasbene šole v Grosupljem, zato je prednostna naloga zagotoviti prostorske in finančne pogoje za njeno širitev ter za organizacijo enote v Vidmu—Dobrepolje.

Usmerjeno izobraževanje

Poklicno in srednje inobraževanje se v občini Grosuplje izvaja v šolskem centru Josip Jurčič in v Dekliškem vzgajališču Višnja gora.

V šolskem centru so oddelki družboslovne in kovinsko predelovalne usmeritve, v Dekliškem vzgajališču pa razvijajo tekstilno in gostinsko-turistične usmeritve.

Usmerjeno izobraževanje s svojimi konkretnimi oblikami in rezultati bo v prihodnjem obdobju preverjalo svojo upravičenost, primernost in utemeljenost. Zaradi velikih težav pri določanju primerne števila vpisanih mest in stvarne nezmožnosti točno napovedati potrebno število in vrsto kadrov za bodočnost, naj bi usmerjeno izobraževanje programsko izkoristilo možnosti, ki jih ima. Te so: vnašanje več splošnih vsebin v program dodiplomskega izobraževanja in različno obravnavanje posebnih znanj. Tem bi morali dati večji poudarek v programih, kjer so večja strokovna usposobljenost in osvojene veščine sploh pogoj za začetek dela. Sočasno pa bi bilo potrebno obseg posebnih znanj zmanjšati v programih, kjer se udeleženci izobražujejo za dela, v katerih se več teh znanj lahko pridobi z usposabljanjem in izpopolnjevanjem zunaj šole, zlasti v organizacijah združenega dela.

Pri nadaljnjem razvoju usmerjenega izobraževanja v občini Grosuplje bomo upoštevali predvsem naslednje usmeritve:

- S povezovanjem v regiji in republiški ravni moramo uskladiti dolgoročne razvojne možnosti in usmeritve centra usmerjenega izobraževanja Josip Jurčič. Od programskih usmeritev je odvisno število učencev iz občine in regije, ki bo obiskovalo ta center.

Glede perspektivne proizvodne usmeritve v kovinarsko predelovalni industriji v občini ter glede na neizkoriščene možnosti v kmetijstvu je smiselno poleg razvijanja kovinarske usmeritve vnesti predvsem nove programe s področja agroživilstva ob ohranitvi in možni dopolnitvi družboslovne usmeritve.

- Na področju investicijskih vlaganj ima prednost ureditev delavnice za termično obdelavo kovin. Dolgoročno gledano je prostorska širitev sedanjega šolskega centra odvisna predvsem od nadaljnjega števila oddelkov osnovne šole v skupnem objektu. Možna dograditev osnovne šole Zagradec v popolno podružnično šolo bi sprostila del učilnic v šolskem centru za dejavnost srednjega usmerjenega izobraževanja. Dejanske prostorske potrebe za razvoj šolskega centra bo potrebno oceniti v okviru priprave dolgoročnega plana in sicer povezano z organizacijo osnovnih šol v vzhodnem delu občine ter v odvisnosti z možnimi novimi programi in širitvijo dejavnosti.

- Izobraževalna tehnologija bo spremljala ali povzročala spremembe v vsebini in organizaciji izobraževanja. Zato bo potrebno več sredstev namenjati novim izobraževalnim tehnologijam, predvsem pa usposabljanje za njihovo uporabo razširiti od učiteljev na vse udeležence v izobraževanju.

Nujen pogoj za kvaliteto celotnega izobraževalnega sistema je izobraževanje učiteljev, ki bi moralo biti v funkciji doseganja planiranih sprememb.

Kultura

Bistveni omejitveni pogoji za nemoten kulturni razvoj v občini Grosuplje so premajhni in dotrajali prostori.

Manjše ekonomske možnosti vplivajo na kulturo bolj kot na druge dejavnosti.

V kulturi bomo morali razvijati množično in aktivno udejstvovanje delovnih ljudi, spodbujati posredovanje umetni-

ških dosežkov občanom na celotnem območju. Bolj moramo uveljaviti družbeno skrb za ohranjanje in razvoj naprednih tradicij ter skrb za razvoj nacionalnokulturnih in humanističnih vrednot, še posebej skrb za slovenski jezik.

Na področju razvoja kulture bomo upoštevali naslednje usmeritve:

- Prednostna naloga je razvoj knjižničarstva, tako širitev prostorov, povečava knjižnih zalog ter izboljšanje dostopnosti do knjig vsem prebivalcem občine.
- Pri urejanju prostorov za razvoj kulturnih dejavnosti moramo v čim večji meri izkoristiti obstoječe objekte, razvijati vlogo osnovnih šol — centrov kulturnega življenja za njihova zaledja, povezovati delo različnih društev v večnamenskih prostorih itd. Prednostne naloge pri investiranju v objekte za razvoj kulturnih dejavnosti so kulturni center Grosuplje ter večnamenske dvorane v Stični in Višnji gori.
- Ovrednotiti moramo možnosti razširitve muzejskih prostorov v gradiču Prapreče oz. možnosti odkupa objekta in povezave muzejske dejavnosti s turistično (npr. izseljeniški center).
- Strokovno je treba ovrednotiti možnosti sanacije gradiča Podsmreka in ponovne ureditve muzeja.
- V vseh vodilnih naseljih moramo zagotoviti primerne prostore za občasne razstave, mladinske centre in klube odraslih. Navedene prostore moramo urejati v večnamenskih objektih.
- Boljša zaščita naravne in kulturne dediščine nujno terja primernejšo organizacijo spomeniško-varstvene službe, ki bo pomagala povečati obseg zaščite kulturnih in naravnih spomenikov. Sedanji zaščitni ukrepi in posegi so počasnejši od negativnih učinkov onesnaževanja okolja, vizualne onesnaženosti krajine, uničevalnega učinka časa in vremena.

Razen večjega nadzora posegov v prostor je z revitalizacijo potrebno dati spomenikom novo vsebino.

Tehnična kultura

V občini obstaja nekaj društev in krožkov tehnične kulture tako na šolah kot v krajevnih skupnostih (radioklubi, modelarji, itd.) ter več organizacij, ki imajo poleg svoje glavne dejavnosti opredeljene tudi posamezne oblike tehničnega usposabljanja in izobraževanja (taborniški odredi, aktivni mladih zadrušnikov, krožki sindikalnih in mladinskih organizacij). Njihovi uspehi se kažejo v rednem delu, raznih razstavah in dobrih rezultatih na posameznih tekmovanjih oračev, sekačev, kovinarjev, oblikovalcev lesa, modelarjev, fotografov, itd.

Zasledimo lahko tudi vedno večji interes posameznikov za tehnično kulturo, ki se še neorganizirano, ljubiteljsko ukvarjajo poleg že prej naštetih oblik na primer z gradnjo manjših hidroelektrarn in ostalih tehničnih naprav. Zadnje čase se je povečalo tudi zanimanje za računalništvo.

Preobrazba tehničnih, tehnoloških, surovinskih in energetskih komponent proizvodjalnih sil, nezadržna rast znanstveno-tehnološke revolucije, s pomočjo katere dobiva znanost oblike in funkcijo neposredne proizvodne moči; izmenjava načina in vsebina proizvodnega in vsakega drugega človeškega dela; dviganje izobraževalno kulturnih in strokovnih potencialov in širše ustvarjanje delovne in politehnične izobrazbe — vse to vpliva na ustvarjalnost in delo delavcev in zadovoljevanje interesov in potreb občanov.

Vsa ta dejstva in začetne spodbude kažejo, da moramo ustvariti boljše pogoje in možnosti za razvoj različnih oblik do sedaj zapostavljene tehnične kulture, predvsem z:

- detaljnješo analizo sedanjega stanja v občini in razkoraka med danimi možnostmi in potrebami,
- spodbudami za ustanavljanje novih organizacij in društev tehnične kulture,
- zagotovitvijo stalnega vira financiranja teh dejavnosti, tako OZD-ih, KS in šolah ter po načelu svobodne menjave najti ustrezno mesto v načrtih družbenega in gospodarskega razvoja,
- postopno zagotovitvijo ustreznih prostorov in opreme,
- izboljšanjem potrebne strokovnosti mentorjev.

Telesna kultura in rekreacija

Občina Grosuplje nima izrazitega občinskega športnega centra. Športna dejavnost se je predvsem razvijala v centrih, ki imajo tudi največ športnih objektov: Grosuplje, Ivančna gorica—Stična, Šentvid, Videm—Dobrepolje, Višnja gora, Šmarje Sap.

Prostorske možnosti in strokovni kadri zaostajajo za potrebami in izkazanim interesom za športno rekreacijsko dejavnostjo v občini.

Zavest o pomembnosti telesne kulture za zdravo in polnejše življenje se počasi, a vztrajno krepi, na kar kaže postopno večanje števila ljudi, ki se udeležujejo organiziranih rekreativnih akcij.

Pri planiranju dolgoročnega razvoja telesne kulture in rekreacije bomo upoštevali naslednje usmeritve:

- Organizacija telesnokulturne dejavnosti bi morala potekati povezano na treh področjih: organizacije združenega dela, šola, krajevne skupnosti, kar zahteva usklajeno načrtovanje aktivnosti, izrabe objektov, kadrov in sredstev.
- Pri investicijah v športne objekte in naprave imajo prednost telovadnice in igrišča pri osnovnih šolah. Dodatne športne površine je potrebno prednostno urediti v Grosupljem, ki že močno zaostaja glede na potrebe.
- Potreba po povečanih površinah za telesno kulturo ne bi smela predstavljati nujno tudi novih investicij v večjem obsegu, saj se temu lahko izognemo z gradnjo funkcionalnih in večnamenskih objektov na prostem v povezavi z drugimi dejavnostmi.
- Kadrovska struktura bo potrebno izboljšati s povečanim številom strokovnih kadrov, ki pa bi se morali povezovati z načrtnjejo organizacijo prostovoljne dejavnosti, kjer naj bi za strokovno vodstvo skrbeli predvsem usposobljeni amaterski delavci.

Zdravstveno varstvo

Zdravstvene ustanove v občini Grosuplje pokrivajo potrebe prebivalstva po osnovnem zdravstvenem varstvu in nekaterih specialističnih storitvah.

Osnovna zdravstvena dejavnost je organizirana v Zdravstvenem domu Ljubljana, TOZD Osnovnega zdravstvenega varstva Grosuplje, ki deluje v enotah v Grosupljem in Ivančni gorici ter v zdravstvenih postajah v Zagradcu in Vidmu—Dobrepolju.

Osnovni problemi so nezadostne površine in pomanjkanje zdravstvenih delavcev.

Potrebe prebivalstva po zdravstvenih storitvah bodo tudi v bodoče naraščale kot bistvena sestavina kvalitete življenja in dela. Pričakujemo porast kronično degenerativnih bolezni in poškodb ter nadaljnje upadanje akutno infekcijskih obolenj. Zaradi razvoja industrije in prometa se bo večala nevarnost kemične kontaminacije hrane, vode in porast raznih oblik zasvojenosti, predvsem z alkoholom.

Ob osnovni nalogi zdravstvenega varstva, da ohrani in nenehno izboljšuje zdravstveno stanje prebivalstva, bi morali večjo skrb posvetiti neposrednim oblikam zdravstvenega varstva aktivnega prebivalstva (medicini dela), predšolske in šolske mladine, zdravstveni vzgoji prebivalstva, zobozdravstvu ter razvoju učinkovite epidemiološke in sanitarne inšpekcijske službe. Medicina dela naj bi skupaj s službo zaščite in varstva pri delu zagotavljala varne in humane delovne pogoje. Zdravstveno stanje prebivalstva bo vse bolj odvisno od celovitosti družbenih ukrepov.

Na področju razvoja zdravstvenega varstva v občini Grosuplje bomo upoštevali naslednje usmeritve:

- Usposobili in okrepili bomo predvsem osnovno zdravstveno dejavnost, da bo lahko prevzela del storitev dragega stacionarnega zdravstvenega varstva. V osnovnem zdravstvenem varstvu bi moralo biti delo organizirano teamsko in tesneje povezano s stacionarnimi zdravstvenimi ustanovami, ki jih v občini Grosuplje ne planiramo.
- Razvijati bomo morali predvsem množične, racionalne, dostopne in učinkovite oblike zdravstvenega varstva:

splošno medicino in v okviru nje zdravljenje in nego na bolnikovem domu ter medicino dela, zobozdravstvo in psihiatrijo. Preventivno delo bi moralo dobiti bistveno drugačno veljavo, prav tako tudi samozaščitna dejavnost prebivalstva.

- Sedanja prostorska razmestitev zdravstvenih organizacij ustreza planiranemu razvoju v občini. Nova vlaganja bodo potrebna predvsem v širitve sedanjih objektov zaradi novih programov in povečanih potreb prebivalstva. Vlagati moramo predvsem v obnovo in posodobitev medicinske opreme. Ekonomski položaj zdravstvenih delavcev se mora izboljšati.
- Zdravstvo v občini terja predvsem bolj razvito kadrovsko osnovo. Za uresničitev prednostnega razvoja osnovnega zdravstva bi morali imeti v občini do leta 2000 6 zdravnikov na 10.000 prebivalcev.
- Pri načinu financiranja moramo predvsem natančneje opredeliti medsebojno solidarnost na regijski in republiški ravni.

Socialno skrbstvo

Potrebe po storitvah socialnega skrbstva naraščajo, saj število oseb, ki jih obravnavajo socialne službe ali jim nudijo pomoč, narašča med otroci, mladostniki in odraslimi.

V dosedanjem razvoju na področju socialnega skrbstva je v občini Grosuplje viden napredek, predvsem v zadnjih letih, ko je bil ustanovljen Center za socialno delo in dom starejših občanov v Grosupljem.

Omenjene materialne možnosti in nezadostno število strokovnih delavcev sta poglavitna vzroka za odstopanje od načrtovanih programov.

Pri dolgoročnem planiranju razvoja socialnega skrbstva v občini bomo upoštevali naslednje usmeritve:

- Prednostno bomo razvijali preventivno in svetovalno dejavnost tako pri skrbi za psihosocialno stanje v družini, za otroke in mladostnike z motnjami v telesnem in duševnem razvoju ter pri skrbi za ostarele občane.
- Še naprej ostaja pomembna naloga socialnega skrbstva materialna pomoč socialno ogroženim posameznikom, ki so nesposobni za delo, invalidom, osebam, ki se znajdejo v trenutnih težavah, odpuščenim iz zaporov, itd. s tem, da jim omogoči vsaj minimalni življenjski standard. V prihodnje bo potrebno posebno pozornost posvetiti različnim oblikam preprečevanja in pomoči na področju bolezni zasvojenosti.
- V okviru domskega varstva starejših občanov bomo morali prednostno pozornost posvetiti zdravstveni oskrbi občanov v domovih.
- Razvijati moramo mobilno in prožno službo za pomoč, nego in svetovanje starejšim prebivalcem na domu ter reorganizirati delo domov za stare za nudenje dnevnega varstva, različnih interesnih dejavnosti in različnih drugih vrst pomoči starejšim v svojem okolju.
- Z večjim družbenim vrednotenjem in materialno stimulacijo moramo spodbujati rejništvo, predvsem za otroke z motnjami v duševnem razvoju.
- Na področju reševanja romskega vprašanja moramo prednostno rešiti problem lokacij in urejanja bivalnih pogojev romskih družin. Smiselna je zagotovitev lokacij za posamezne družine v naseljih, kjer Romi že živijo. Enako pomembna naloga je vključevanje romskih otrok v šolo in odraslih v zaposlitev.
- Dolgoročni razvoj Dekliškega vzgajališča Višnja gora in Delovno varstvenega zavoda Ponikve bomo uskladili na republiški ravni.

Raziskovalna dejavnost

Raziskovalne naloge, ki jih financira Občinska raziskovalna skupnost Grosuplje, so usmerjene v iskanje pogojev za izboljšanje življenja in dela v občini Grosuplje: hidrogeološke raziskave, razvojni projekt odvoza in odlaganja komunalnih odpadkov, razvoj mešanih kmetij, razvoj vrtnega stroja v DO Black & Decker.

Omejeni finančni okviri ne omogočajo razvoja raziskovalne dejavnosti, ki bi lahko pomagala razreševati ključne razvojne probleme na ravni občine. Raziskovalna dejavnost bi morala imeti za cilj pridobivanje, asimilacijo in ustvarjanje novega znanja ter njegovo uvajanje v družbeno prakso. Prispevala naj bi k ustvarjanju takšnih družbenih pogojev, ki omogočajo pravilno vrednotenje znanja in njegovo vključevanje v družbo in gospodarstvo.

Osnovne naloge, ki naj bi jih uresničili v raziskovalni dejavnosti v prid njenemu ustrežnejšemu in kvalitetnejšemu vključevanju v proces družbene reprodukcije, so uveljavitev pozitivne kadrovske selekcije, izboljšanje opremljenosti raziskovalnega dela, preseganje drobitve raziskovalnega dela in zagotavljanje ustreznih koncentracij raziskovalnih potencialov od kadrov do opreme na ključnih razvojnih projektih ter povezovalje in doslednejša delitev dela med raziskovalnimi organizacijami v vsej Jugoslaviji. Uresničevanje teh nalog pa je povezano z objektivno potrebo širše družbene skupnosti po raziskovalnem delu kot prioritetnem produkcijskem faktorju našega kvalitetnejšega gospodarskega in celovitega družbenega razvoja.

Raziskovalne skupnosti bi morale v večji meri kot doslej postati mesto oblikovanja ključnih projektov v funkciji uresničevanja dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, vključno s prestrukturiranjem gospodarstva, ob katerih bi se združevali zainteresirani uporabniki in izvajalci ter bi jim sredstva, združena preko raziskovalnih skupnosti, pomenila začetno vzpodbudo za neposredno menjavo dela.

Upošteva se, da bo v nadaljnjem družbenem razvoju raziskovalna dejavnost v okviru celotnega inovativnega procesa ustvarjala ključne razvojne pogoje, bi morali do leta 2000 povečati delež sredstev v družbenem proizvodu, namenjenem raziskovalnemu delu, na vsaj 2,4%. Združena sredstva naj bi bila namenjena predvsem temeljnim raziskavam v funkciji vzgoje kadrov in obnavljanja njihove inovacijske sposobnosti ter dolgoročnim raziskavam v naravoslovno-matematičnih, tehničnih, bio-tehničnih in medicinskih vedah, ki so posebnega pomena za skladen razvoj raziskovalne dejavnosti, ter raziskavam na področju družbenih in humanističnih ved, ki imajo poseben nacionalni pomen.

3.3 RAZVOJ V PROSTORU

3.31 POSELITEV IN ORGANIZACIJA DEJAVNOSTI V PROSTORU

Usmeritev razvoja poselitve in organizacije dejavnosti v prostoru

Osnovni pogoj za skladnejši družbenogospodarski razvoj v prostoru je izoblikovati in izvajati strategijo razvoja poselitve, ki bo omogočala na eni strani učinkovito in ekonomsko opravičeno omrežje naselij, humanejše pogoje življenja v mestnih naseljih in na podeželju, nemoten razvoj in smotrno organizacijo vseh dejavnosti v prostoru, na drugi strani pa racionalno koriščenje neobnovljenih naravnih virov, izboljšanje in varovanje okolja, naravnih in ustvarjenih vrednot.

Bistvenega pomena pri usmerjanju bodoče poselitve je ugotoviti osnovne probleme dosedanjega razvoja, vzroke, ki so pogotovali neprimeren razvoj, predlagati rešitev in ukrepe za preusmeritev negativnih trendov ter usmerjanje razvoja v skladu s sprejetimi cilji.

Osnovni problemi dosedanjega razvoja poselitve v občini Grosuplje so predvsem:

- odseljevanje iz manj razvitih območij, opuščanje in zaraščanje kmetijskih površin, socialna problematika,
- neustrezna preobrazba in konfliktna raba ter nedorečeno urejanje ravninskega prostora,
- degradacija naravnega okolja, propadanje kulturne dediščine,
- razpršena poselitev z nezadostno komunalno in prometno opremljenostjo,
- nezadostno število neagrarnih delovnih mest, slaba starostna struktura kmečkih prebivalcev in neustrezna poklicna sestava,

- nezadostna in prostorsko slabo razporejena opremljenost z oskrbnimi in storitvenimi dejavnostmi,
- itd.

Razlogi za navedeno stanje so predvsem:

- hitri razvoj industrializacije, ki ga ni spremljala ustrezna socialna, kmetijska, urbanistična, stanovanjska, komunalna, investicijska itd. politika,
- vplivi bližine Ljubljane brez ustreznega medobčinskega usklajevanja na področju stanovanjskega, komunalnega, gospodarskega (investicijskega) razvoja, razvoja družbenih dejavnosti itd.,
- odsotnost celovitega dolgoročnega planiranja
- zaostajanje izdelave ustreznih študij, prostorske in urbanistične dokumentacije za razvojnimi potrebami.

Iz analize naravnih pogojev v občini, omrežja naselij in njihovih sedanjih funkcij, komunalnega in prometnega omrežja, iz obstoječe lastniško-posestniške strukture, usmerjenosti kmetijske proizvodnje, ob sedanjem zaposlovanju polkmečkih prebivalcev v bližnjih in bolj oddaljenih središčih itd. lahko zaključimo, da do konca stoletja niso potrebni in smiselni večji premiki v sistemu poselitve v občini.

Ukrepi, ki lahko vplivajo na postopno zaustavitev ugotovljenih negativnih trendov, morajo biti predvsem usmerjeni v

- gospodarski razvoj (ustrežnejša razmestitev investicij),
- vsestransko preverjeno prostorsko in urbanistično urejanje območij večje koncentracije prebivalcev,
- zagotovitev racionalne hierarhične strukture omrežja centralnih krajev,
- zagotovitev poselitve v vseh območjih,
- večjo gradbeno in urejevalsko disciplino pri razvoju vseh naselij in drugih posegih v prostor.

Glavni učinki zavestnega usmerjanja poselitve morajo biti:

- Enakomernejši gospodarski razvoj, kar pomeni več delovnih mest v proizvodnih dejavnostih v občini in takšna razmestitev, da bodo dostopna tudi prebivalcem iz območij praznjenja; intenzivnejši gospodarski razvoj bo možno zagotoviti le s povezovanjem v regiji oz. z investicijami iz drugih občin.
- Gospodarski razvoj in medobčinsko povezovanje sta tesno povezana tudi z razvojem stanovanjskega in komunalnega gospodarstva in družbenih dejavnosti.
- Intenzivnejši razvoj v ravninskem delu občine je mogoč pod pogojem, da se vsestransko preverijo prostorske možnosti in omejitve, da se pravočasno izdela vsa potrebna dokumentacija, da se zagotovi komunalna in prometna infrastruktura ter da graditelji upoštevajo veljavno dokumentacijo oz. da se uvede strožji nadzor.
- Boljšo oskrbo v vseh območjih je pri razpršeni poselitvi mogoče zagotoviti s krepitvijo lokalnih centrov (in tudi nekaterih mikrogravitacijskih središč), ki morajo biti predvsem dobro dostopni gravitacijskemu zaledju in nuditi ustrezno dnevno oskrbo temu zaledju; odpiranje novih delovnih mest v teh centrih pogojuje tudi delovno priseljevanje prebivalcev, kar dodatno krepi razvoj naselja in ustvarja pogoje za večjo koncentracijo oskrbnih dejavnosti. Pomembna je racionalna mreža lokalnih centrov, ki zahtevajo vsaj 3.000 prebivalcev gravitacijskega zaledja za organizacijo primerne oskrbe. Istočasno pa je potrebno tudi v območjih redke razpršene poselitve zagotoviti obstoj vsaj minimalne oskrbe, čeprav ekonomsko ni upravičena. Specializirane oskrbne dejavnosti je treba usmerjati v centre višje stopnje, kjer je glede na dostopnost in zaledje mogoče zagotoviti »ekonomske pragove« za njihov razvoj.
- Učinkovito komunalno in stanovanjsko gospodarstvo bo mogoče zagotoviti z večjo koncentracijo dejavnosti in z organiziranim urejanjem tistih naselij, ki so vsaj delno komunalno že opremljena ali pa imajo vsestranske dolgoročne razvojne možnosti, tako da je upravičeno usmerjati v njihovo urejanje tudi večje začetne investicije.
- Zagotovitev poseljenosti v hribovitih območjih je možno doseči le z zavestnimi ukrepi kot so dobra prometna povezanost, možnost zaposlitve za kmeta—delavca v bližini